

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Ungdomstrinn i Utvikling

Lært og lurt

Erlend Dehlin

Oppgave til deg

- Notér ned:
 - Hva er det som gjør at nettopp mitt kollegium skal kunne lykkes med skoleutvikling
- De tre mest viktige elementene
- Vær konkret!

Bakgrunn

- Rapport til Utdanningsdirektoratet (01.12.2017):
 - «En mulighetens gavepakke til skole- og utdanningssektoren»
- Første rapport (pilot, 2013) :
 - «En gavepakke til ungdomstrinnet?»
- En nasjonal satsing rettet mot ungdomstrinnet i perioden 2012 - 2017.
- Fullskala fra høsten 2013
- Fireårsperiode med sluttdato 31. desember 2017
- Alle skoler med ungdomstrinn

- Disse var med:
May Britt Postholm, Thomas Dahl, Erlend Dehlin, Eirik Irgens, Anita Normann, Gunnar Engvik

Spesielt aktuelt nå fordi...

- Stortingsmelding 21: «Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen»
- Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen
- Fylkesmann skal legge til rette for samarbeidsfora/kompetansenettverk, der kommuner i fellesskap og i samarbeid med UH skal bli enige om hvordan de statlige midlene skal fordeles og brukes.

Koordineringsgruppens målsetninger (et utvalg)

- Forskningen kan bidra til å belyse hva som er UHs bidrag i arbeidet med kollektiv læring på skolene, for en bedre læring for elevene.
- Indirekte peke på implikasjoner for UHs og sentrenes fremtidige rolle i lokalt arbeid med kvalitetsutvikling i skolen.

Datafangstmetode:

- 28 ledere, 63 lærere og 62 elever intervjuet i studien
- Gjennomført observasjon av 55 undervisningstimer.

Utdanningsdirektoratets bestilling

- Hvordan har satsingen på skolebasert kompetanseutvikling ført til **læring** i UH og ved nasjonale sentre?
- Hva **kjennetegner arbeidet** der kompetansemiljøenes enkeltansatte, grupper av ansatte eller hele organisasjonen har lært, og hvordan jobber de?
- Hvilke **tegn** på **varig endring** utover satsingsperioden i enkeltinstitusjoner kan identifiseres?
- Hvordan har UH bidratt i arbeidet med **kollektiv læring** på skolene - for bedre læring for elevene?

Fortsatt strekk i laget

Mot et profesjonsfelleskap med lærende aktører

- Ressursgruppe – ressurslærer – lærerspesialister
 - Differensierte roller blant lærere
 - Ressurslæreren – et «nav» som forbinder skolen, UH og sentrene

Lærerspesialist
ordningen.

«Ressurslærerordningen har fungert best i skoler der rollen har vært ivaretatt av en av skolens lærere. Dette kan handle om faktorer som nærhet og relasjonsbygging, og om at terskelen for å spørre om råd og veiledning er lavere dersom ressurslærer er til stede ved skolen i det daglige arbeidet. Ressurslærernes gode erfaringer med de nasjonale sentrenes skolering gir videre grunn til å anbefale at lignende tilbud opprettes også i kommende satsinger» (s. 248)

Betydningen av ledelsesrollen

- Påkopling, delta i prosessen (se også Klev og Levin, 2009; Quinn, 1995)
- Kompetanse, trykk og vilje
- Oppfølging
- Beslutningstaking
- Lederskifter kan punktere utvikling

Drift og utvikling eller utvikling i drift?

- To fallgruver:

På den ene siden at alt utviklingsarbeid blir formalisert og strukturert inn i **bestemte tidspunkt** på timeplanen, på den annen side at utviklingsarbeidet blir sett på som noe som skal skje mer eller mindre **automatisk** innvevd i det løpende arbeidet.

Et utvalg funn...

- Komplexitet
 - Parallele prosjekter
 - Hverdagsproblematikk
 - Tid til kollektivt arbeid
- Behov for praksis: Gjør, ikke bare snakke
- Utenfra-og-inn: når skoleutvikling blir noe fremmed
- Matnytte!!!
 - Utdanningsdirektoratet endret våren 2015 sin benevnelse **fra «tilbyder» til «utviklingspartner»** underveis i UiU, og understreket samtidig at lærer-utdannerne skulle være proseshjelpere for skolene, og ikke foredragsholdere

Konsekvens:
Møt energien der
den allerede er!

Litt metafor

- «gir du mannen en fisk, så har han mat for dagen. Lærer du ham å fiske, så har han mat for livet.» (fra rapporten, kap 4)
- Noen konsekvenser:
 - «Mannen» bør være sulten, og det er ikke en ulempe at han liker fisk (hvis ikke bør han introduseres til fisk på en tålmodig, utforskende, prøvende måte)
 - Det bør sjekkes ut om «mannen» allerede holder på med noe, har ferdigheter innen noe, som er direkte relevant for fiske
 - Opplæringen må foregå systematisk og dialogisk
 - Klare og forståtte rollebeskrivelser som følges opp i praksis over tid

Oppsummert: Sammenheng og kontinuitet

- Betydning av
 - En god oppstart
 - Kontekst: lokalt basert utvikling
 - Relevans

«Det var en utrolig frustrerende situasjon, for da hadde de jobbet så, på en måte fokusert mot forankring i personalet (...) det var som å stikke hull på en ballong i personalet (...) Og da datt egentlig alt sammen» (s. 178)

Hva fant vi ut om UHs rolle og betydning?

- lite som tyder på at innholdet og læringen som har funnet sted i sammenheng med arbeidet ute i skolene, har spredd seg til andre ansatte i UH-institusjonene.
- ikke regelen, men unntaket, at fagpersonene i UH som har jobbet i satsingen, underviser lærerstudenter.
- flere fagpersoner i UH som har opprettet forskergrupper i løpet av satsingen. Våre funn viser imidlertid at det hovedsakelig er “forskning på” og ikke “forskning med”.
- å møtes på tvers av institusjonene, som i samlinger i Nettverk for kompetansemiljøer, har bidratt til utviklingspartneres læring og kompetanseutvikling.

Skoleeierskapet

«(Skole)lederne mener (...) at rollen til kommunens skoleadministrasjon er viktig. Men en kommunalsjef skal ikke bli for tett på, som lederne i skole C1 påpeker, der det

«Kommunens rolle som tilrettelegger og koordinerende kommunalsjefen meldte på trukket fram som positivt av skolelederene involverte. (S. 200) hovedkommunens skoleadministrasjon å legge til rette for et samarbeid på tvers av flere kommuner og uavhengig av utviklingsprosjekt og satsingsområde. Dette førte til at skolebasert kompetanseutvikling som arbeidsform ble kjent også på barnetrinnet. I virksomhetsmøtene deltok også barneskolene, som da ble "veldig nysgjerrige på hva vi holdt på med, for de kunne tenkt seg å være med på det selv." Slik skjedde en spredning, forteller lederne i skole C3.» (s. 200)

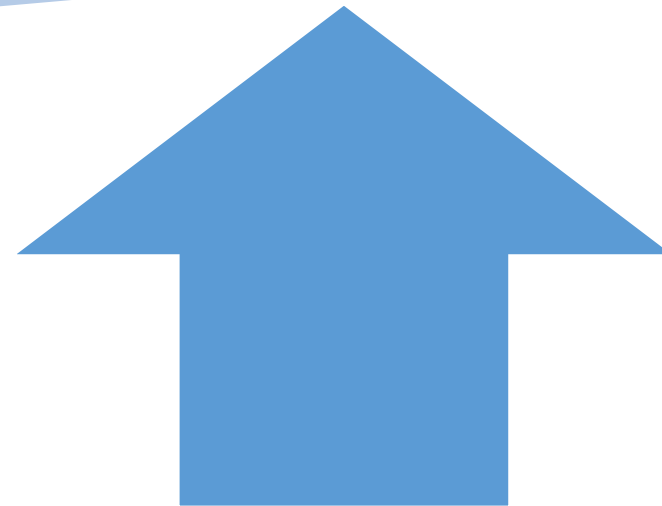
Utvikling av rutiner og systemer

La det
skure og
gå

Ledelse gjennom anerkjennende medvirkning

Blind
styring

Lærende bruk av rutiner og systemer

Konsekvenser for framtidig kvalitetsutvikling i skolen

- Funnene viser at dersom **ledere og lærere i samarbeid med eksterne ressurspersoner** bruker tid på å undersøke hva som er skolens behov for utvikling, og at individuelle hensyn blir en del av den kollektive målsettingen for arbeidet, vil det kunne føre til at **oppstarten** kan bli **fundamentet** og **kraftsenteret** for den videre utviklingen på skolen
- Utvikling trenger ikke omfatte alle lærere på en skole
- Kolleger knyttet til enkelte fag bør samarbeide med utgangspunkt i opplevde behov
- Skoler med lærere og ledere må være **aktivt** involvert når tema for utvikling bestemmes
- Relasjonsbygging tar tid, noe som krever større ressurs enn det fagpersonene i UH har hatt i arbeidet med UiU

(Postholm, Normann, Dahl, Dehlin, Engvik & Irgens, 2017)

Konsekvenser for framtidig kvalitetsutvikling i skolen

- Trenger ikke å være en begrensning at tema eller mål kommer fra «overordnede nasjonal mål» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 13).
- Avgjørende for utviklingsprosessen og motivasjonen for denne at arbeidet blir forankret og tilpasset i skolene gjennom lokale medvirkningsprosesser
- Med et samarbeid med fagpersonene i UH allerede i oppstartsfasen, kan ledere, lærere og de eksterne personene få utviklet en felles situasjonsdefinisjon og gode relasjoner som utgangspunkt for videre samkonstruksjon av kunnskap og utvikling.

Konsekvenser for framtidig kvalitetsutvikling i skolen

- Et forarbeid mellom fagpersoner i UH og skoler bør være gjennomført **før** de møter kommuner som skal “definere og prioritere” hva de trenger i samarbeid med UH (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 13)
- Ideelt sett skulle lærere og ledere også delta i denne i dialogen hvor tematikk for deres egen læring og utvikling fastsettes, men fagpersoner fra UH kan representere dem på en god måte dersom det er gjort et godt forarbeid i samarbeid med dem

Konsekvenser for framtidig kvalitetsutvikling i skolen

- Forarbeidet må starte opp i god tid før samarbeidet mellom kommuner og UH tar til
- UH-institusjoner kan på den måten få kjennskap til hva som trengs av kompetanse og kapasitet, slik at samarbeidet med skolene kan legges inn i arbeidsplanene i UH når disse planlegges

Konsekvenser for framtidig kvalitetsutvikling i skolen

- Lærere ønsker seg enda mer prosesstøtte av fagpersoner i UH for å omsette kunnskap til handling i møte med elevene.
- Kapasitetsproblem i UH.
- I satsingen har fagpersoner i UH hatt et stort antall skoler å forholde seg til, gjerne 20-25 skoler hvert semester.
- Dersom fagpersoner i UH skal delta i kjernevirksomheten i skolen, fordrer det at de må bruke tid på hver enkelt skole.
- Når støtten skal gis i dybden og ikke i bredden:
 - både kommuner og UH må ha som utgangspunkt at det ikke kan være mange skoler som får ekstern støtte på samme tid
 - det vil derfor ta tid før alle skoler inkluderes i den desentraliserte ordningen

Oppsummert

- Oppstart
- Kompetanse
- Struktur og rolle
- Samskaping
- Ledelsesfokus

- **Unngå** «kalde» transaksjoner, bestiller – leverandør, og la-det-skure-og-gå prosesser